אוצר מדרשים — מעשה בימי ר' יהודה החסיד

(נעתק מקובץ מעשיות ביידיש על ידי א' קפלן בשביל ד"ר יעלינעק)

מעשה שהיה בימי ר' יהודה החסיד: ויהי הגמון בעיר זלצבורג והיה רשע גדול, ויהי היום ויאמר ליועציו: "הנה שמעתי כי בעיר רגנשבורג ישנו איש יהודי גדול ויודע דעת הרבה, אף שמו נכבד מאד בעיני היהודים והנוצרים גם יחד, ואני לא אוכל שאת כי כה יגדל איש יהודי, על כן אקום עתה ואלכה שם, ארהיב עוז בנפשי ואהרגנו בידי. לא אבקש מאיש לעשות זאת כי קדוש הוא בעיני כל האנשים, וכל אשר ישאלו אותו הוא פותר להם, וגם כי נביא הוא, לכן לא טוב הדבר אשר יהודי כזה חיה יחיה ועד כה יגדל. ואתם הנאהבים עושי דברי, החלצו והכונו לעת קראי אתכם וכלי נשקכם בידכם, לא יחסר דבר, כי לא אוכל להרע ליהודים רעה גדולה מזו, אשר אהרוג את נביאם, ולכם אראה לדעת כי כל חכמתו כאין נחשבה, ואלהיו לא יוכל להצילו מידי."

לא ארכו הימים ויקם הרשע ויקח את עוזרי רעתו הרבים ויסע לרגנשבורג, וכאשר קרב לפני העיר חצה את מחנהו לשנים ויאמר: "עתה אבוא העירה ואלכה אל בית היהודי הזה אשר ברחוב היהודים והמתיו, ורק בשלשה אלך אני ועוד שנים עמי."

ויאמרו לו יועציו: "אדונינו הנשיא, אמנם חייבים אנחנו לשמוע בקולך לכל אשר תצוונו, רק שמוע שמענו כי רב פלאים הוא האיש הזה, אולי לא תוכל לו ואז גם אותך גם אותנו ישחית, על כן הוי זהיר במעשיך למען תצלח."

אולם לא שמע ההגמון לדבריהם ולא שעה להם, ויקח סכין ויסתירהו במנעלו, כי בו יזם לדקור את החסיד, ויאמר לאנשיו: "אני ושנים מכם נלך אל היהודי ואתם אם תשמעו קול ענות, מהר תמהרו לשבת על סוסיכם למען נוכל להמלט משם ולהנצל מיד חזקה."

ואולם עוד יעץ ההגמון את מזימתו כבר ידע החסיד את הדבר ויאמר לבחוריו: "איך יזיד הרשע לבוא ובלבבו ידמה כי ימצא ידו לקחת את נפשי."

בהיות ההגמון בדרך ובבואו העירה אמר החסיד שנית לבחוריו: "עתה יבא הרשע לבית המדרש והיה כי ישאלכם איזה הוא הרבי, אז תראו לו למען אשר לא יקרה אתכם כל רע, ואתם תראו את אשר אעשה לו..."

החסיד טרם כלה את דבריו וההגמון בא לבית המדרש וישאל: "מי בכם הרבי?"

ויראוהו הבחורים על החסיד.

וכראות החסיד את הרשע עשהו חסר כח בלי יכולת לעשות לו מאומה, וישאל ההגמון את החסיד לשלום, והוא השיב לו תודה. אז החל ההגמון לדבר עם החסיד דברים אחרים ויאמר לו: "רבי נכבד! רב מאד שמעתי עליך ועל נפלאות מעשיך, כי אין כמוך בכל הארץ, ואני לכן עתה באתי אליך הנה לבקשך, כי תואיל להראות לי מקצת מעשיך הנפלאים, למען אהללך גם אני בתוך שרים ורוזנים."

ויען החסיד: "כן אעשה אדוני בכל חפצי, רק אל יהיו מעשי נפלאותי רעים בעיניך. הן רק יהודי דל אני ודעתי הלא מצער היא, ובכל זאת אראך נפלאותי למען תוכל לספר ממני גם אתה."

ויקח החסיד את ההגמון ואת יועציו השנים ויביאם בחדר ויאמר להגמון: "פה אראך נפלאותי, ועתה הבא ראשך בחלון והבט החוצה וראית נפלאות."

ויעש הרשע כן. ויהי אך הכניס את ראשו בחלון, ויעש החסיד בשמות והחלון החל להתארך לאורכו ולהתקצר לרוחבו, עד כי לא יכול הרשע להשיב את ראשו וכמעט אשר נחנק. ושני יועציו אשר באו עמו עמדו מחרישים ולא יכלו לזוז ממקומם, ויראו את אדוניהם ברעתו מאין מושיע לו.

ויאמר החסיד: "הוי רשעים מות תמותו כלכם, אתה הכי בישוף אתה על כן תנשא את נפשך להרגני? אך לא, כי טעית מאד, ה' אלהים הראני את לבך הרע ואת רשעת זממותיך, ואני ידעתי כי הכינות לך סכין במנעלך לדקרני בו, אבל אותי חלץ אלהים ואותך הביא תחתי, ואיפוא מה אעשה לך כי מות תמות. יבואו עתה מאתים אנשים אשר הבאת עמך אם יצילוך מידי, אמנם לא יוכלו להצילך איש בליעל, כי מה עשיתי לך רעה בכל ימי כי באת מזלצבורג לרגנשבורג למען הכות אותי נפש, ינקם אלהים היום את נקמתי ממך."

ויאמר הרשע בלב חרד: "אהה רבי הגדול! אנא חנני אך הפעם כי חטאתי לך ואני מיחל לחסדך, אנא אל תתנני למות מות נבל, ואם יושיעני אלהים היום ושבתי לעירי ולארצי, אז נדרתי נדר להשיב את היהודים אשר גרשתים וגם טובות רבות אגמול להם כל ימי חיי, וכן לשאר היהודים אעשה חסד כאשר תמצא ידי, כל זאת תראה ותדע, רק תנני לשוב בשלום למקומי."

וכאשר הרבה להתחנן כן אמר לו החסיד: "הבה, תקע לי ידך והשבע באמתך כי תקים את נדרך ולא תרע עוד ליהודים כאשר נדרת, ועשיתי אף אני עמך חסד. הלא תדע כי מאתים אנשים לא יכלו להצילך ואני אוציאך מחרמי לשלחך לנפשך בעבור אמונתי בדבריך, יען כי בישוף תקיף אתה, ולך יאתה לשמור מוצא שפתיך מחללו ואשר דברת דבר אותו תקים. ואתה עוד תזהר בזה יותר מאיש אחר כי בן גדולים הנך, ואך אם תחלל את דבריך, ואם תתעמר עוד ביהודים כאשר התעמרת בם עד כה, ידוע תדע כי לא תנקה וגם בביתך לא תשב לבטח מפני נקמתי, כי תמצא ידי לך בכל אשר תהיה כאשר מצאה לך פה בביתי."

וישבע לו ההגמון באמונתו אשר בעיניו יראה החסיד את כל הטובה אשר יעשה ליהודים מהיום ההוא והלאה. ובכן הניח לו החסיד ללכת ממנו, ובשובו אל אנשיו המחכים עליו שאלוהו: "האמנם יכולת וגם המת את היהודי?"

ענה הוא ויספר להם את כל קורותיו בביתו, ויתמהו כלם וישתוממו על גדולות החסיד ונפלאות מעשיו. ויקם ההגמון ואנשיו וירכבו על סוסיהם וישובו לדרכם, וכשוב ההגמון לביתו שלח ויקרא ליהודים העניים אשר גרשם ויושיבם עוד הפעם במושבותם כאשר לפנים, ולא יסף עוד להציקם, וגם היטיב עמם ויהי שלום בינו ובינם, ואחרי ימים סר מאמונתו ויתגייר ויהי תמים עם דת ישראל ויקראו לו צדיק.